

Dr. M. Šnuderl

Naši pravni predsodki

Kako si ljudstvo zamišlja pravo in kaj je zakon v resnici

(Iz predavanja na »Ljudski univerzi«.)

Lastnina nepremičnin.

Še bolj nevarne pa so take zmotne pri lastnini nepremičnin, ker le-te predstavljajo navadno večjo vrednost kot pa premičnine. Kdor je kupil posestvo, ga plačal, se vselil in začel na njem gospodariti, še ni lastnik. Šele ko se v zemljiški knjigi vpiše njegovo ime, je postal lastnik. Dokler se to še ni zgodilo, je oni lastnik posestva, ki je doslej vpisan kot tak v zemljiški knjigi. In če pride tujec, vidi posestvo, pogleda v zemljiško knjigo in od vpisanega lastnika kupi to posestvo, se mu mora oni, ki je posestvo prej plačal, se vselil, že gospodaril, a se kot lastnik še ni vpisal, umakniti! Mnogi se ne zani- maajo za svojo posest, zlasti za kakšne gozdne ali pašniške parcele. Sosedje se tekom časa menjajo in tako se zgodi, da se prodane parcele ne odpišejo, nato prodajo — v škodo prvotnega kupca. Tudi tu med preprostim ljudstvom prevladuje mišljenje, da zadostuje plačilo kupnine ali gozdne posesti in da je zemljiška knjiga le radi evidence, pregleda ali davkov. Premnoge pravde ali premoženjska škoda so praktične posledice tega predsodka.

Zastava.

Še več zmede je navadno pri zastavi, ker je tu zakon še strožji. Pogodba v principu velja, kakor hitro so si stranke edine, navadno brez kakšne posebne oblike, že ustno. Če se zmenita A in B, da bo dal B-A v zavarovane svojega dolga v znesku Din 1000.— v zastavo svoje kolo, potem je ta pogodba, takozv. zastavodajna pogodba, veljavna. Pogodba ima to vsebino, da bo B dal kolo v zastavo, A pa kolo v zastavo sprejel. Tak dogovor se na splošno smatra že zadosten za zastavo in na splošno misli, da je sedaj kolo že zastavljeno. Pa se zgodi ono, kar sem preje

povedal: Eksekutor kolo zarubi, ali, kolo se proda. — Lahko se zarubi, lahko proda. Kaj te res se je sicer zastavodajna pogodba sklenila, ni se pa kolo, kar zakon zahteva, tudi dejansko v oblast A-ja izročilo in prevzelo! Šele s tem prevzemom bi nastala na kolesu zastavna pravica. Če bi se sedaj kolo rubilo, bi se v prvi vrsti moralo iz izkupa za kolo kriti teh 1000 Din, če bi se prodalo, bi na kolesu še vedno lepela zastavna pravica! Narava stvari, previdnost in nezaupanje do dolžnika večkrat pripravi upnika do tega, da stvar vzame v svojo shrambo. A zgodi se ponovno, da se zastavi v obratu stojič goštilniški inventar, v rabi se nahajajoče pohištvo, ne da bi se pohištvo in inventar tudi izročila (ali drugače postopalo v smislu zakona). Posledica je, da se zastavna pravica ne prizna, in da ima tisti prednost, ki je stvar kupil in prevzel, vzel v zastavo in v shrambo ali pa zarubil. Prvotnega upnika pa je oškodovalo nasprotje med splošno razširjenim pravnim mnenjem in predpisom zakona!

Odkod to nesoglasje?

Če vprašamo po vzrokih teh strogih določil, moramo odgovoriti na splošno dvojno. Zakon ščiti varnost gospodarskega prometa in zahteva, da se prenos lastnine in zastava, kot dveje najvažnejši gospodarskih transakcij, izvrši premišljeno, v zavesti važnosti pravnega opravila. Zato ovira prelahko obliko za veljavnost, ker čim težja je oblika, tem bolj premišljeno in previdno morajo stranke postopati. Na drugi strani pa je treba spet poudariti, da slonijo zakonite določbe o stvarnem pravu na rimskem nanku o lastnini in posesti, od katerega je povzel vse breme o takozv. titulusu ili modusu. Za bodočo zakonodajo bo vprašanje, je-li potrebno, tako strogo postopanje.

Poroštvo.

Pismeno obliko že zahteva zakon za veljavnost cele vrste pogodb. Kar pa splošno ni znano je to, da je tudi za prevzem vsake garancije in poroštva treba pismene pogodbe. Na splošno se dogaja, da marsikdo šele tedaj kaj stori ali kaj da kakšni osebi, ko je tretja oseba izjavila, da jamči za izpolnitev obveze te osebe. Sosed posodi nekomu 1000 K, ker mu je znanec rekel, da jamči za posojilo. Ko pa sosedu dolžnik 1000 K ne vrne, jih zahteva od znanca, češ, ti si dobro stal za dolg. Oni mu pa odgovori: Ne plačam, ker se nisem v pismeni obliki, torej veljavno, zavezal! To nasprotje ima svoj vzrok v tem, da pri našem mnenju odločuje morala in čut poštenosti: Ein Mann, ein Wort. A zakon zavira naglico pri poroštenih izjavah, zato predpisuje pismeno obliko za poroštevne pogodbe.

Pogodba.

Pogodbe! Koliko nejasnosti, koliko nasprotja leži v pojmovanju bistva pogodbe zlasti med preprostim narodom in koliko bridkosti sledi temu! V principu — izvzemši nekaj posebej določenih slučajev — ni potrebna za pogodbo nikakšna posebna oblika. Kakor hitro se pogodni stranki zjedinita, je pogodba sklenjena. Ni treba pisanja, ne notarja, ne prič. A ima hišo na prodaj. B se za njo zanima. A in B se slučajno srečata in začeta razgovor o prodaji hiše. Brž se zjedinita na znesek, na čas plačila, na prevzem stroškov in določita, da pojmeta čez teden dni delati pogodbo v mesto k notarju. Par dni nato pa se B zgreva, zdi se mu, da je kupil predrago. Odpíše A-ju, da ne sklene pogodbe in da zato k notarju ni treba iti. Ali A mu odgovarja: »Ko sva se zjedinila na ceno za hišo je bila pogodba sklenjena, hiša prodana. Kontrakt pri notarju oz. podpis na sodišču ni potreben za veljavnost te pogodbe, ampak za prepis lastnine v zemlji. knjigi. Če nočeš prepisati lastnine na svoje ime, prosto ti. Ali jaz zahtevam plačilo kupnine, hiša ti je na razpolago!« Vsako uro sklepamo pogodbe: Ko kupujemo na trgu, ko kupimo cigarete, ko se damo briti, ko se peljemo z izvoščkom, z železnico, vsi, vsi naši mali opravki so prav-

no same pogodbe, klasificirane v kupne, delavne, in razne druge pogodbe; pismena in notarska oblika pa je le izjemna strožja oblika!

Priposestovanje in zastava.

Pa celo brez pogodbe izgubimo ali pridobimo pravico. Če trgovcu tri leta nismo plačali svojega dolga in med tem časom istega tudi nismo priznali, je ugasnil naš dolg. Nam se zdi to krivično, ali zakonu je na srcu sigurnost prometa, ki velevala, da si naj dobavljač v določenem času poskrbi za plačilo, ker je dokazovanje čim kasneje tem bolj težavno.

Še bolj pa občutimo krivico priposestovanja. Kmečki posestniki imajo včasih svojo posest zelo razkosano in ločeno. Zlasti gozdovi so večkrat zelo oddaljeni in gospodar navadno iz teh oddaljenih gozdov ne rabi družega kot les, kadar je zrasel za sečnjo. Tako v resnici čela desetletja nima prilike, da bi hasnoval svoj oddaljeni gozd. Medtem pa je bližnji sosed začel v tem gozdu grabiti listje za steljo, polagoma je sekal kolje, žel praprot in izvrševal taka in slična posestna dejanja. Njegov naslednik je to nadaljeval, tako tudi dedič. In tako so izvrševali v tem gozdu posestna dejanja v prepričanju, da je gozd njihov in da imajo to pravico. Kedo iz dežele hodi gledat v zemlji. knjigo, kedo ve za številke in obseg parcel! Saj gre včasih meja za ogromni obseg drugače, kakor misli ta mejaša. Končno se lastnik spomni tega gozda in začne sekati. Sedaj nastane spor. On je lastnik — a mejaši so od pamtveka gozd hasnovali. Čegav je gozd? Če mejaši dokažejo, da so ga 30 let mirno in nemoteno rabili, so gozd priposestovali. Gozd je njihov in lastnik mora dovoliti, da se tudi v zemljiški knjigi prepíše lastninska pravica brez plačila na njih. Mi mislimo, da zakon take krivice ne bo dopustil. Pač. Več kot mrtvo stanje v zemlji. knjigi je zakonu dolgotrajno dejansko uživanje v dobri veri. Zato po poteku določenega časa da prednost resničnemu, zunanemu stanju pred formalnim izkazom knjige. —

(Dalje.)

Velika prazna soba, strogo separirana, v središču mesta. se takoj odda. Naslov v u pravi. 2281

Čevljarški stroj (cylinder) se proda. Vprašati Urban, Pobreška cesta 46. 2277

Stara moška obleka, zimska suknja, čevlji, viseca petrolejka, na prodaj. Zrinjskega trg 5, II nad. na desno. 2296

Prodam družinsko hišo in se eno polopje (perinica, soba in hlev) ter vrt za zelenjavo, sadiem in trsem. V hiši je električna luč in vodovod. Maribor, Radvanjska cesta 10. 2292

Šivilja pride na dom. Maistrova ul. 6, Mlekuz, IV. nad. 2302

Prodam moško kolo po nizki ceni. Franciskanska ulica 14. (parter, desno). 2290

2 kahladni peči, skoraj novi ste po zmerai ceni na prodaj. Vpraša se: Glavni trg 19. 2295

Za tovarne prevoze hitro in jako po nizkih cenah se priporoča veletrgovina s surovinami in prevoz tovara Ivan SLUGA. Maribor, Tržaška cesta 5. 2291

Zastopnika iščemo za takoj 1500 fr. na mesec, zelo dobre kupčije. Pivati na: Società Lirinica v Montesarchio (Italia). 2306

Učem do 1. januarja 1927 eno dobro malo trgovino z mešanim blagom, ali branjerijo ali eno goštilno v najem s stanovanjem. Ponudbe se naprošajo pod »1. januarjem 1927« na upravnštvo »Tabora«. 2293

Za stan in promet: Prosta stan vanja, prazne in opremljene sobe za zdravnike, odvetnike, podjetja, stavišča na Tržaški cesti, Melje Tezno. Goštilne, trgovski lokali, v najem in naprodej. Trgovske hiše naprodej v mesta in v deželi. Naslov: Maršap Maribor. 2301

Nova kolonija Tezno. Lične družinske hiše gradi »MOJ MIR« kreditna in stavbna zadruga. Ugodni nogaji. Srejem reflektantov, Zadruga nirsarna Rotevski trg 4. 2299

Tombola »Dom ubogih«. Za monumentalno s spomenikom kralja Petra združeno stavbo »Dom ubogih« se pričinja pod vodstvom kret. in stav. zadruga »Moji« splošno nabiranje za tombolo Lepa dvodružinska hiša kot glavni dobiček za loterijo je skoro že dozdana. 2300

Podpirajte sokolski tisk!

BATERIJE za žepne svetiljke, nudi najugodnejše 2241

Drago Rosina, Maribor, Vetrinjska ul. 26

Preselitveno naznanilo.

Cenj. občinstvu naznanjam, da sem svojo modno trgovino preselil iz Gosposke ulice št. 29

v Slovensko ul. št. 4

Novo urejeni in večji lokal mi omogoča, da bodem cenj. odjemalce zadovoljeval z največjo popolnostjo in strogo solidnimi cenami.

Spoštovanjem

Anton Paš, Maribor, Slovenska ul. 4. 2283

je naš najboljši pomočnik in informator. ARGUS

Cedno stanovanje 2278 dvih sob in kuhinje pri Kadetnici zamenjam z enakim ali večim v mestu. Naslov v upravi

Izurnjen pletilje 2261 se ime sletarna M. V. zrak. Maribor, Splavarska ulica 6.

Soba za dve osebi se odda takoj. Aleksandrova cesta 41/III de-no. 2280

Inteligentna pospodič. na samostojna in premožna, se želi seznaniti z gospodom do 35 let starosti, ki bi kraljal dolge zimeke ure njenem počitku v bližini Maribora. Ženitev ni izključena. Premoženje postranska stvar. Ponudbe s sliko ali brez iste poslati na upravo pod »Svo bodna duša«. Iajnost ča tna zadeva. 2286

Posojilo od Din 100.000.— proti 12% obrestovanju z prvovrstno garancijo se išče. Ponudbe pod šifro »Prima« na upravo lista.

Velika na novo urejena **trgovska hiša v Ptuj** na prvovrstnem prostoru se z zalogo vred **TAKOJ PRODA** Vprašanja pod »Trgovska hiša« na upravo. 2289

PERILO IN ORLEKE

PLATNO, SUKNO, PLAVINO, VOLNENO BLAGO, NOGAVICE, NARAMNICE, ROBCE, KRAVATE, PREDPASNIKE, POSTELJNO PERILO I. T. D.

KUPITE NAJBOLJŠE PRI TVRDKI 1004

I. N. ŠOŠTARIČ MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 13.

Veste, pulover. Garniture. Čepice. Nogavice. Rokavice. Toplo perilo. Volno nudi v največji izbiri 2262

SLAVKO ČERNETIČ, ALEKSANDROVA CESTA 23 Zaloga KARO-čevljev po originalnih cenah